

Andrzej Kubka

Gdańsk

NORWESKIE INTERESY W GLOBALIZUJĄCYM SIĘ ŚWIECIE

Wstęp

Celem analiz podejmowanych w niniejszym opracowaniu jest wyjaśnienie specyfiki wybranej części relacji między Norwegią a jej otoczeniem międzynarodowym w nowych warunkach, jakie ukształtowały się w Europie po 1989 r. Ich ważnym elementem był zanik oddziaływania bipolarnego układu sił charakterystycznego dla okresu zimnej wojny. W nowych warunkach Norwegia, uzyskując w większym zakresie niż wcześniej status podmiotowy w kształtowaniu swej polityki zagranicznej, podjęła próby redefinicji jej kierunków. W dyskursie politycznym, publicznym i naukowym pojawiła się kategoria „norweskie interesy” występująca w szeregu odmian, między innymi: „interesy narodowe”, „narodowe interesy Norwegii”, „norweskie interesy społeczne” itp. Próby zdefiniowania treści tej kategorii należy uznać za istotną część poszukiwań nowych kierunków w polityce zagranicznej Norwegii. Tym zagadnieniom poświęcona jest pierwsza część opracowania.

Nowym elementem wspomnianych poszukiwań było też zainicjowanie szerokiej publicznej dyskusji (trwającej do dnia dzisiejszego) na temat nowej pozycji Norwegii w świecie i jej „narodowych interesów” w obliczu procesów globalizacji. Tę dyskusję ujęto w formę rządowego projektu pod nazwą „Refleks – norweskie interesy w zglobalizowanym świecie”. Wyjaśnieniu specyficznej i nowatorskiej formy politycznego działania w tym zakresie poświęcona jest druga część opracowania.

Kategoria „norweskich interesów” znalazła w pierwszym dziesięcioleciu XXI w. swą konkretyzację. Norwegia wskazała w tym czasie szczególny obszar własnych interesów, tak zwany Obszary Północy (norw. *nordområdene*, ang. *High North*), określając działania w tym obszarze jako strategiczne. Analizie głównych inicjatyw w tym zakresie poświęcona jest trzecia część opracowania.

Baza materiałowa dla analiz koncepcji polityki zagranicznej Norwegii jest bardzo obszerna. Za podstawowe dokumenty należy uznać platformę koali-

cji rządowej dotyczącej strategicznych działań Norwegii na Obszarach Północy z października 2005 r.¹, strategiczny plan działań rządu na tych obszarach² z grudnia 2006 r. oraz jego uzupełnienie i konkretyzację z marca 2009 r.³

Oficjalne stanowisko rządu norweskiego w odniesieniu do globalizacji zawarto między innymi w wydanym we wrześniu 2008 r. głównym raporcie komisji rządowej w ramach projektu „Refleks” pt. *Norske interesser – Utenrikspolitik for en globalisert verden* („Refleks – norweskie interesy w zglobalizowanym świecie”), a także w przedłożeniu rządowym z marca 2009 r. *Interesser, ansvar og muligheter. Hovedlinjer i norsk utenrikspolitik* („Interesy, odpowiedzialność i możliwości. Główne kierunki norweskiej polityki zagranicznej”)⁴. Ze względu na obszerny zakres zagadnień działania rządu norweskiego w obliczu procesów globalizacji znajdują odzwierciedlenie w wielu innych publikacjach. Ich podstawę stanowiły dziesiątki wypowiedzi polityków, naukowców, przedstawicieli organizacji gospodarczych i organizacji społecznych w trakcie szerokiej debaty publicznej. Obszerne raporty na ten temat przygotowały poszczególne resorty rządu Norwegii⁵. Dokładna analiza wymienionych materiałów wykracza poza ramy niniejszego opracowania.

Geneza, treść i znaczenie kategorii „norweskie interesy”

W tradycji norweskiej myśli politycznej ujmowanie polityki zagranicznej w kategoriach „norweskich interesów” lub „narodowych interesów Norwegii” nie jest czymś oczywistym. Wręcz przeciwnie, od chwili uzyskania pewnego

¹ *Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005–09*, Soria Moria, 13 października 2005.

² *Regjeringens nordområdestrategi*, Oslo/Tromsø, 1 grudnia 2006.

³ *Nye byggesteiner i nord – Neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi*, Oslo/Tromsø, 12 marca 2009.

⁴ St. meld. nr 15 (2008–2009) *Interesser, ansvar og muligheter. Hovedlinjer i norsk utenrikspolitik. Tilråding fra Utenriksdepartementet av 13. mars 2009*.

⁵ Wśród raportów przygotowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Norwegii należy wskazać między innymi St. meld. nr 13 (2008–2009) *Klima, konflikt og kapital – Norsk utviklingspolitikk i et endret handlingsrom* (Klimat, konflikt i kapitał – Norweska polityka rozwoju w zmienionej przestrzeni działania), St. meld. nr 10 (2008–2009) *Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi* (Odpowiedzialność społeczna sfery gospodarczej w gospodarce globalnej) i St. meld. nr 9 (2007–2008) *Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer* (Norweska polityka zapobiegania katastrofom humanitarnym). Również inne resorty opublikowały w ostatnim okresie ważne dokumenty, m.in.: Ministerstwo Obrony – St. prp. nr 48 (2007–2008) *Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier* (Obrona bezpieczeństwa, interesów i wartości Norwegii), Ministerstwo Gospodarki i Handlu St. meld. nr 7 (2008–2009) *Et nyskapsende og bærekraftig Norge* (Innowacyjna i stabilna Norwegia), Ministerstwo Ochrony Środowiska St. meld. nr 34 (2006–2007) *Norsk klimapolitikk* (Norweska polityka w dziedzinie klimatu), Ministerstwo Wiedzy St. meld. nr 14 (2008–2009) *Internasjonalisering av utdanning* (Umieędzynarodowienie kształcenia).

stopnia samodzielności Norwegii w relacjach z otoczeniem międzynarodowym kształtowała się tradycja myślowa, która skłaniała do świadomego nieużywania takich pojęć. Jak zauważyli autorzy ważnego raportu na temat współczesnych uwarunkowań polityki zagranicznej Norwegii „W Norwegii [...] unikaliśmy mówienia o *własnych* interesach Norwegii w świecie”⁶. W debatach o norweskiej polityce zagranicznej używano raczej bardziej neutralnych określeń takich, jak „rola”, „pozycja”, „miejsce” Norwegii w świecie. Tore Nyhamar napisał na ten temat dobitnie: „Wyrażenie »narodowe interesy« nie jest norweskie.” I uzupełnił tę uwagę: „To niekoniecznie oznacza, że odgrywają one mniejszą rolę w polityce zagranicznej Norwegii niż w polityce innych państw, ale bardzo rzadko można usłyszeć od polityków norweskich, że chcą coś zrealizować, ponieważ to leży w naszym narodowym interesie”⁷.

Zwrócenie uwagi na kategorię „interesu” (również „interesu narodowego”) jako kluczowego pojęcia pozwalającego interpretować najbardziej aktualne zmiany środowiska międzynarodowego związanego z procesami globalizacji i generowanych przez nie wyzwań dla polityki zagranicznej Norwegii ujawniło się w debacie naukowej⁸. W raporcie *Norske selvbilder og norsk utenrikspolitikk* („Norweskie wyobrażenia o sobie i norweska polityka zagraniczna”)⁹ opublikowanym w kwietniu 2007 r., badacze pracujący w Norweskim Instytucie Polityki Zagranicznej (Norsk Utenrikspolitisk Institut, NUPI) wymieniali trzy perspektywy pozwalające analizować i wyjaśniać politykę zagraniczną Norwegii: a) tradycje w polityce zagranicznej, b) geopolitykę, c) wyobrażenia odnoszące się do Norwegii. W komentarzu po opublikowaniu tego raportu Morten Aasland, kierownik prowadzonego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Norwegii raportu na temat globalizacji i norweskiej polityki zagranicznej, podkreślał jednak, że również ujmowanie polityki zagranicznej Norwegii z perspektywy „interesów”

⁶ L. Lunde, H. Thune, E. Fleischer, L. Grünfeld, O. J. Sending, *Norske interesser, Utenrikspolitikk for en globalisert verden*, Oslo 2008, s. 13.

⁷ T. Nyhamar, *Norske nasjonale interesser*, „Internasjonal politikk” 2007, t. 65, nr 3, s. 71. Ulf Sverdrup zwrócił uwagę na fakt, że termin „interesy narodowe Norwegii” pojawił się dyskursie o polityce zagranicznej Norwegii w kontekście innych ważnych terminów i haseł takich, jak m.in.: „ropa naftowa i bogactwo”, „fundusz naftowy jako globalny podmiot finansowy”, „społeczeństwo otwarte”, „otwarta gospodarka”. Por.: U. Sverdrup, *Norsk utenrikspolitikk i en ny tid*, „Internasjonal politikk” 2007, nr 4, s. 91.

⁸ Teoretyczne bogactwo dyskusji na temat norweskiej polityki zagranicznej przejawiało się również w stosowaniu przez jej uczestników różnych podejść i perspektyw teoretycznych: antropologii (J. H. S. Lie, *Antropologi og studiet av nasjonale interesser*, „Internasjonal politikk” 2007, nr 4, s. 103–111; K. G. Nustad, *Nasjonale interesser fra et antropologisk ståsted*, „Internasjonal politikk” 2007, nr 3, s. 97–102), konstruktywizmu (K. Friis, *Konstruktivisme og nasjonale interesser*, „Internasjonal politikk” 2007, nr 3, s. 85–96) czy teorii organizacji (U. Sverdrup, *Norsk utenrikspolitikk*, s. 91–102).

⁹ H. Leira, A. Borchgrevink, N. Græger, A. Melchior, E. Stamnes, I. Øverland, *Norske selvbilder og norsk utenrikspolitikk*, NUPI-rapport, Oslo 2007.

powinno zasługiwać na uwagę¹⁰. Ta perspektywa badawcza, zdaniem Aaslanda, powinna być koniecznie stosowana, by obraz polityki zagranicznej Norwegii był pełny, a wyjaśnienie jej mechanizmów dogłębne. Pisał:

Cenne zasoby ropy naftowej i gazu, koncerny naftowe i przemysł dostawczy oraz usługi o orientacji międzynarodowej, a także znaczące zasoby finansowe w zasadniczy sposób w ciągu kilku lat odmieniły Norwegię i stworzyły nam jako państwu nowy i poszerzony portfel interesów. Wydaje się ważne uwzględnianie analiz prowadzonych w oparciu o kategorię interesu, jeśli chce się zrozumieć aktualną norweską politykę zagraniczną [...] ¹¹.

Użycie kategorii „interesu” w analizach polityki zagranicznej ma jeszcze inne ważne uzasadnienia. Według Mortena Aaslanda: „Można twierdzić, że współcześnie Norwegia jako naród ma bardziej złożony zestaw interesów niż wcześniej i że rozwój będzie następował w kierunku jeszcze większej złożoności tego portfela”¹². Jest dla niego rzeczą oczywistą, że Norwegia (również w odniesieniu do Obszarów Północy) ma „twarde” interesy. Tymczasem „[...] wydaje się, że jako naród instynktownie wybieramy wyrażanie tych interesów w sposób skrajnie pośredni i tak by nasze interesy się nie ujawniały [...]”¹³.

Specyficzna geneza absencji pojęcia „interesy narodowe Norwegii” w debacie na temat jej polityki zagranicznej w okresie przed początkiem XXI w. ma wiele uzasadnień. Ich znajomość pozwala rozumieć treść i znaczenie następującej współcześnie zmiany tej polityki, co znajduje wyraz między innymi właśnie we wprowadzeniu do debaty pojęcia „norweskich interesów”.

Po pierwsze, myślenie o norweskiej polityce zagranicznej od jej początków kształtowało się wokół idei tworzenia przeciwwagi dla gry własnych, egoistycznych interesów wielkich mocarstw. Historyczne doświadczenia Norwegii (począwszy od końca XIV w.) uzasadniały pogląd, że realizacja interesów narodowych wielkich mocarstw jest zagrożeniem dla niezależności małych państw. Co ważne, uznawano, że rywalizacja mocarstw i ich walka o realizację własnych interesów były źródłem wojen groźnych dla egzystencji małych państw¹⁴.

Po drugie, pojęcie „narodowych interesów” nie brzmiało dobrze dla Norwegów dlatego, że jego użycie mogło prowadzić do pomijania etycznych aspektów działania w polityce i nieuwzględniania potrzeby poszanowania takich wartości, jak solidarność i równość, a więc wartości niezwykle istotnych dla tradycji i mentalności Skandynawów¹⁵.

¹⁰ M. Aasland, *Selvbilder med begrensninger*, „Internasjonal politikk” 2007, nr 2, s. 289–300.

¹¹ *Ibidem*, s. 290.

¹² *Ibidem*, s. 292.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ L. Lunde i in., *Norske interesser*, s. 13.

¹⁵ *Ibidem*. Por. też uwagi na temat motywacji podejmowania przez Norwegię aktywności pokojowej i zarazem korzyści stąd płynących dla norweskich firm w: W. Anioł, *Nordycki model dyplomacji pokojowej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2010, nr 3, s. 87–88, 90.

Po trzecie, nieużywanie pojęcia „norweskich interesów” było prawdopodobnie związane z orientacją na osiąganie konsensusu w polityce zagranicznej Norwegii ponad podziałami politycznymi (partyjnymi). Na odwrót, wprowadzenie do debaty tego pojęcia w naturalny sposób otwarłoby drogę do możliwości różnego definiowania owych interesów zgodnie z partyjnymi (zrywającymi z zasadą konsensusu) orientacjami¹⁶.

Po czwarte, debata o „norweskich interesach” była trudna w sytuacji niejasności co do charakteru uwarunkowań zewnętrznych oddziałujących bezpośrednio na te interesy. Chodzi tu o kwestię przynależności Norwegii do Unii Europejskiej. Ten czynnik jest aktywny do dnia dzisiejszego. „Utrzymująca się niepewność co do kwestii przynależności [do Unii Europejskiej – A. K.] jest jednym z czynników ograniczających debatę na temat polityki zagranicznej i rozpoznawanie w niej norweskich interesów”¹⁷.

Stąd też, świadomie podejmowane w ostatnich latach, wprowadzanie do języka debaty o polityce zagranicznej pojęcia „norweskich interesów” wymaga specjalnych zachęt i wezwań. Minister spraw zagranicznych Norwegii Jonas Gahr Støre pisał:

Musimy mieć odwagę debatować o naszych własnych interesach w świecie. Musimy stawać się mądrzejsi, jeśli chodzi o to, w jaki sposób różne cele i potrzeby społeczeństwa norweskiego są poddawane próbie przez procesy globalizacji i w jaki sposób mogą być najlepiej realizowane. Musimy sami sobie stawiać wyzwania. Musimy zdobyć się na odwagę sprawdzania, czy tradycyjnie utrwalone odpowiedzi są nadal obowiązujące¹⁸.

Można interpretować tę wypowiedź jako przejaw dwojakiego rodzaju dążeń. Po pierwsze, poddania co najmniej sprawdzeniu, jeśli nie rewizji, podstawowych kierunków i orientacji w norweskiej polityce zagranicznej w obliczu procesów globalizacji. Po drugie, osiągnięcia znacznie wyższego poziomu samodzielności w ustalaniu kierunków tej polityki. Wydaje się też, że zacytowana wypowiedź nawiązuje do tego samego motywu odnoszącego się do wewnętrznych napięć i trudności formułowania celów norweskiej polityki zagranicznej, które w 1982 r. w pracy *Lille land – hva nå* („Co teraz mały kraju?”) podejmował były minister spraw zagranicznych Norwegii Knut Frydenlund, pisząc: „Mamy do czynienia z napięciem między introwertyzmem i ekstrawertyzmem, między prowincjonalizmem i otwartością na świat. Mamy misjonarzy, którzy chcą szerzyć wiarę i rybaków, którzy chcą zbierać plon morza”¹⁹. Te napięcia były zauważane także przez innych analityków. Geir Lundestad pisał w połowie lat osiemdzie-

¹⁶ L. Lunde i in., *Norske interesser*, s. 13.

¹⁷ *Ibidem*. Na ten temat zob. także: W. Anioł, *Rozterki Peera Gynta. Introwertyczno-ekstrawertyczne podłoże polityki zagranicznej Norwegii*, „Sprawy Międzynarodowe” 2009, nr 3, s. 63–69.

¹⁸ L. Lunde i in., *Norske interesser*, s. 3.

¹⁹ K. Frydenlund, *Lille land – hva nå*, Universitetsforlaget, Oslo 1982.

siątych XX w.²⁰, że to nie narodowe interesy są czynnikiem oddziałującym na kształt polityki zagranicznej Norwegii, lecz status małego państwa, położenie na peryferiach Europy, doświadczenia historyczne oraz wewnętrzne, kulturowe (tj. społeczne, językowe, religijne) zróżnicowanie społeczeństwa. To tworzy napięcie między deklarowaną chęcią udziału we współpracy międzynarodowej i sceptycyzmem wobec współpracy na płaszczyźnie rzeczywistych działań politycznych²¹.

Polityczne ambicje zmiany podstaw polityki zagranicznej Norwegii zostały określone w 2005 r., na samym początku kadencji koalicyjnego rządu kierowanego przez przywódcę Norweskiej Partii Pracy (Det Norske Arbeiderpartiet, DNA) Jensa Stoltenberga²². W koncepcjach ministra spraw zagranicznych tego rządu, Jonasa Gahr Støre, dążenia do zmiany powinny następować przez:

- a) wyraźne akcentowanie interesów narodowych Norwegii w polityce zagranicznej;
- b) dążenie do podjęcia szerszej debaty i dialogu w odniesieniu do problemów polityki zagranicznej;
- c) ambicję jasnego wskazania priorytetów;
- d) dążenie do poddania rewizji „utartych prawd”²³.

Podjęcie zadania przebudowy polityki zagranicznej Norwegii we wszystkich czterech wymienionych obszarach uzasadniano zmianami otoczenia międzynarodowego wywoływanego przez procesy globalizacji. Podkreślano, że debata na temat tych zmian jest w Norwegii szczególnie ważna. Norwegia jako mały kraj o gospodarce otwartej na uwarunkowania i wpływy zewnętrzne musi bardzo dokładnie orientować się w zmianach swego otoczenia zewnętrznego i wykorzystywać przewagę, jaką posiada właśnie jako kraj mały, zdolny do szybkiej zmiany kursu politycznego²⁴.

Tore Nyhamar podkreślił, że rdzeniem norweskiej polityki zagranicznej jest pewien „element stabilności”. To wyjaśnia między innymi stałe dążenie do rozwijania i wzmacniania międzynarodowego porządku prawnego. „Norweska polityka zagraniczna przez ponad 100 lat przywiązywała wagę do rozwoju międzynarodowego porządku prawnego i uzyskiwania gwarancji mocarstw dla integralności kraju”²⁵. Stabilność polityki zagranicznej pozostaje więc w zgodzie

²⁰ G. Lundestad, *Nasjonalisme og internasjonallisme i norsk utenrikspolitik: Et faglig-provoserende essay*, „Internasjonal politikk” 1985, temahefte I, s. 41, cyt. za: T. Nyhamar, *Norske nasjonale*, s. 72.

²¹ T. Nyhamar, *Norske nasjonale*, s. 72.

²² W skład rządu w kadencji w latach 2005–2009 wchodziły także Socjalistyczna Partia Lewicy (Sosialistisk Venstreparti, SV) i Partia Centrum (Senterpartiet, SP).

²³ L. Lunde i in., *Norske interesser*, s. 15, 16.

²⁴ U. Sverdrup, *Norsk utenrikspolitik*, s. 91. Por. na ten temat uwagi w: W. Anioł, *Rozterki*, s. 58, 59.

²⁵ T. Nyhamar, *Norske nasjonale*, s. 73.

z trwałymi interesami narodowymi. Ale właśnie taka sytuacja rodzi napięcia, kiedy pojawia się konieczność jej ewentualnej korekty i redefinicji podstawowych zasad.

W tym kontekście należy wskazać, że pojęcie „narodowych interesów” jest funkcjonalne wobec potrzeb kształtowania w praktyce bieżącej polityki. Pomaga bowiem, jak to ujął Tore Nyhamar:

- uwzględniać także interesy, które nie są zagrożone;
- uaktualniać pochodne, zmienne interesy;
- lepiej ustalać priorytety między interesami;
- budować politykę, która efektywnie realizuje interesy;
- przypisywać interesom instrumentalnym ich właściwą rolę²⁶.

Jednak posługiwanie się kategorią „narodowych interesów” może wiązać się z pewnymi trudnościami²⁷. Po pierwsze, implikuje ono konieczność udzielenia bezpośrednio lub pośrednio odpowiedzi na pytania o narodową tożsamość, co nie jest prostą sprawą. Po drugie, próby definiowania tego terminu generują różnego rodzaju konflikty i sprzeczności. Jak stwierdził Ulf Sverdrup: „Trudno jest na przykład pogodzić cele uczestnictwa w wiążącej międzynarodowej współpracy i jednocześnie ochrony narodowej autonomii i suwerenności”²⁸. Rozumienie terminu „narodowe interesy” może też być skutkiem swoistej „socjalizacji” i „procesu uczenia się” na arenie międzynarodowej²⁹. Po trzecie, z tych powodów kategoria „narodowych interesów” z konieczności cechuje się wysokim poziomem ogólności. Jej treść nie może być formułowana kategorycznie.

Istotną sprawą jest to, że zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w najnowszych dokumentach dotyczących norweskiej polityki zagranicznej³⁰, „norweskie interesy” można definiować tylko wtedy, kiedy uwzględni się fakt, iż określają je również procesy globalizacji, tworząc najbardziej ogólny kontekst dla tych interesów. Globalizacja „poszerza” norweskie interesy, „[...] oznacza, że potrzeby bliskie społeczeństwu norweskiemu i wartości polityczne są ściśle ze sobą powiązane. Polityka zagraniczna musi dlatego opierać się na zasadzie »poszerzonych własnych interesów Norwegii«”³¹. Dla przykładu, w dziedzinie polityki bezpieczeństwa oznacza to, że za takie interesy uznaje się obronę fizycznej integralności każdego obywatela i obronę przed obcą agresją, a jednocześnie „podjęcie starań ochrony liberalnych zasad państwa prawa i praw człowieka, które rozstrzygają o zachowaniu pokoju między państwami i zapobieganiu ra-

²⁶ *Ibidem*, s. 75.

²⁷ U. Sverdrup, *Norsk utenrikspolitikk*, s. 94–98.

²⁸ *Ibidem*, s. 97.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ St. meld. nr 15 (2008–2009), *Interesser, ansvar og muligheter. Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk*, 13 marca 2009.

³¹ *Ibidem*, s. 15.

dykalnym nurtom politycznym i konfliktom w wielu rejonach świata”³². Takie szerokie ujęcie „norweskich interesów” odzwierciedla świadomość „wtopienia” Norwegii w globalną sieć relacji i zależności.

Treść kategorii „poszerzonych własnych interesów” Norwegii obejmuje znamienne przesunięcie akcentów w polityce zagranicznej. Traci znaczenie tradycyjne rozróżnienie dwóch obszarów polityki zagranicznej: centralnego obszaru „Realpolitik” obejmującego politykę bezpieczeństwa i interesy gospodarcze oraz sfery „miękkiej polityki” opierającej się na motywacjach etycznych i idealistycznych, obejmującej pomoc rozwojową, działania na rzecz poszanowania praw człowieka oraz pokoju i solidarności międzynarodowej. W tym kontekście:

Globalizacja oznacza, że norweskie interesy społeczne ulegają poszerzeniu o tradycyjnie ujmowany zakres polityki idealistycznej, który przez to zyskuje na wartości. Te części polityki zagranicznej, które zazwyczaj były kojarzone z polityką idealistyczną stają się koniecznymi środkami działania i [źródłem] kompetencji dla realizacji interesów społeczeństwa norweskiego³³.

Poszerzenie treści kategorii „interesu”, jak wskazano, powinno mieć aspekt geograficzny i obejmować więcej zakresów przedmiotowych polityki zagranicznej. W szczególności znaczące obszary tej polityki, które uznawano za „miękkie” albo „altruistyczne”, powinny zostać „przesunięte wzwyż hierarchii jako obszary centralne dla realizacji norweskich interesów”³⁴.

Wydaje się zatem, że następuje przewyższenie tradycyjnego „rozdarcia” norweskiej tożsamości w polityce zagranicznej, przełamywanie „introwertyczno-ekstrawertycznego podłoża polityki zagranicznej Norwegii”³⁵. Nowe cechy tej tożsamości czynią zadość postulatowi jej wewnętrznej oraz zewnętrznej spójności i harmonii. W języku oficjalnego dokumentu to stanowisko formułowane jest następująco:

Podstawowe społeczne interesy Norwegii mogą być dzisiaj realizowane tylko w ograniczonym stopniu poprzez zarządzanie w ramach narodowych granic wobec międzynarodowego otoczenia i mają związek przede wszystkim ze zdolnością państwa norweskiego do uwzględniania globalnych, ramowych warunków i dopasowywania do nich norweskiego społeczeństwa³⁶.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*, s. 20.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Por.: W. Anioł, *Rozterki*, s. 57.

³⁶ St. meld. nr 15, s. 20.

Projekt „Refleks – norweskie interesy w zglobalizowanym świecie”

Dla realizacji wymienionych wcześniej celów minister spraw zagranicznych Norwegii powołał projekt pod nazwą „Refleks – norske interesser i en globalisert verden” („Refleks – norweskie interesy w zglobalizowanym świecie”). Miał on stworzyć podstawy do rozpoznania znaczących dla polityki zagranicznej Norwegii problemów związanych z szybkimi zmianami na świecie³⁷. Prace badawcze prowadzone w ramach projektu miały zaowocować sformułowaniem jeszcze przed upływem kadencji rządu w 2009 r. przedłożenia rządowego (*stortingsmelding*) zawierającego propozycje nowych koncepcji w polityce zagranicznej kraju³⁸. Prace koncentrowały się wokół czterech pytań:

- a) jakie są najważniejsze tendencje rozwojowe na świecie i które z nich w szczególności oddziałują na Norwegię i podstawy prowadzonej przez nią polityki zagranicznej?
- b) jakie są interesy Norwegii, czy się zmieniają i jeśli tak, to w jaki sposób, a także w jaki sposób należy ustalać priorytety między różnymi interesami i celami?
- c) w jaki sposób realizuje się współcześnie cele w polityce zagranicznej w warunkach zmiany ogólnych uwarunkowań (podmiotów, płaszczyzn działania, instrumentów działania itp.)?
- d) czy Norwegia jako kraj (tzn. przede wszystkim administracja) posiada instrumenty i jest efektywnie zorganizowana, by realizować wyznaczone cele w polityce zagranicznej³⁹?

Treść przytoczonych pytań wyznaczająca kierunki analizy relacji Norwegii ze światem w warunkach globalizacji wskazuje na akcentowanie dwóch kwestii: poszukiwania treści „interesów narodowych” w nowych warunkach oraz poszukiwania efektywnych sposobów realizacji tych interesów.

Za naczelną zadanie uznano jasne i precyzyjne określenie interesów Norwegii: „Tradycyjnie Norwegia zajmowała stanowisko pełne rezerwy w odwoływaniu się do uzasadnień prowadzonej przez nią polityki w oparciu o własne interesy

³⁷ A. Kubka, *Norwegia wobec transformacji stosunków Wschód–Zachód na przełomie XX i XXI wieku*, w: *Zachód w globalnej i regionalnej polityce międzynarodowej*, red. E. Kuźelewska i A. R. Bartnicki, Toruń 2009, s. 45–49.

³⁸ Poprzednie przedłożenie rządowe dotyczące polityki zagranicznej Stortingsmelding nr 11, 1989–1990, *Om utviklingstrekk i det internasjonale samfunn og virkninger for norsk utenrikspolitikk* (O tendencjach rozwojowych społeczności międzynarodowej i ich oddziaływaniu na norweską politykę zagraniczną) było przedmiotem obrad parlamentu jeszcze przed upadkiem muru berlińskiego w sierpniu 1989 r. Główny raport rządowej komisji po zakończeniu prac projektu „Refleks....” opracowany w listopadzie 2008 r. pt. *Interesser, ansvar og muligheter, Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk* (Interesy, odpowiedzialność i możliwości, Główne kierunki norweskiej polityki zagranicznej) Stortingsmelding nr 15, 2008–2009, został przyjęty przez rząd i Storting 13 marca 2009 r.

³⁹ M. Aasland, *Selvbilder*, s. 290.

i potrzeby⁴⁰. Współcześnie nastąpiła znacząca zmiana stanowiska w tym względzie. Dzisiaj obowiązuje teza przeciwstawna: „Interesy są rozstrzygającą częścią polityki zagranicznej”⁴¹. Dokładny opis interesów w tym obszarze pozwala, po pierwsze, na zajęcie pozycji dystansu wobec utrwalonych, tradycyjnych sposobów reagowania na impulsy zewnętrzne, a po drugie na uzyskanie możliwości ustalania priorytetów między celami polityki zagranicznej.

Na temat konieczności ustalania priorytetów, tj. wyboru między ambicjami realizacji rozbieżnych, a nawet sprzecznych interesów, Leiv Lunde i inni autorzy raportu „Norweskie interesy” pisali następująco:

Priorytety w norweskiej polityce zagranicznej powinny być sumą odpowiedzi na dwa pytania. Pierwsze pytanie odnosi się do kwestii, jakie problemy na arenie międzynarodowej są w największym stopniu rozstrzygające dla społeczeństwa Norwegii, albo w związku z własnymi potrzebami społeczeństwa norweskiego, albo z altruistycznymi preferencjami związanymi z wartościami i zasadami etycznymi. Pytanie brzmi: co jest ważne i oddziałuje na nas?

To jednak nie wystarczy, by dokonywać wyboru priorytetów. Szereg innych problemów na świecie jest tego rodzaju i takiej wagi, że Norwegia albo nie ma na nie wpływu, albo nie posiada odpowiedniej wiedzy i zdolności, by na nie oddziaływać. Drugie pytanie odnosi się zatem do umiejętności, zdolności i siły. [...]

Innymi słowy: musimy rozróżniać między tym, co jest ważne i oddziałuje na nas i na co możemy w jakiś sposób oddziaływać, i tym na co nie możemy wywierać wpływu albo co nie jest równie ważne⁴².

Tę deklarację zasady wyznaczania priorytetów należy uznać za zdecydowanie realistyczną. Uwzględni ona bowiem jednocześnie większe możliwości działania Norwegii w polityce zagranicznej w nowych warunkach (zakończenie zimnej wojny, globalizacja) oraz uwzględni ograniczenia związane z rodzajem i jakością zasobów państwa, które mogą być użyte dla realizacji celów tej polityki.

Publikacja przedłożenia rządowego z marca 2009 r. (St. meld. nr 15 2008–2009) zakończyła pierwszą część projektu „Refleks...”. Dalsze prace pod nazwą „Refleks 2” mają trwać od 2010 do 2013 r. i realizować trzy główne cele:

- a) pogłębienie refleksji i skuteczniejsze ustalanie priorytetów;
- b) poszerzanie debaty i otwartości w społeczeństwie norweskim na temat wyboru kierunków tej polityki;
- c) wzmocnienie norweskiej obecności w globalnych dyskusjach na temat relacji międzynarodowych⁴³.

⁴⁰ L. Lunde i in., *Norske interesser*, s. 15.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, s. 16.

⁴³ Część głosów w ramach projektu (głos zabrało ponad 200 dyskutantów) jest publikowana w serii opracowań „Globale Norge – hva nå?” („Globalna Norwegio – co teraz?”).

Norweskie interesy na Obszarach Północy

Za konkretyzację zmiany zasad budowania norweskiej polityki zagranicznej w warunkach globalizacji można uznać koncepcje i działania mieszczące się w ramach polityki wobec Obszarów Północy (norw. *nordområdene*). Należy podkreślić, że „Obszary Północy” to termin szczególny i w specyficzny sposób używany w norweskim dyskursie politycznym. „Obszary Północy” to terytorium, którego granice terytorialne nie muszą być ściśle określone. Jonas Gahr Støre ujął to następująco: „Nie daliśmy Obszarom Północy całkowicie precyzyjnej definicji geograficznej. Dla mnie chodzi tu przede wszystkim o pojęcie polityczne, polityczną definicję ambicji”⁴⁴.

Ambicje Norwegii dotyczą przodownictwa w tym regionie. W odniesieniu do polityki oznacza to ambicje wyprzedzającego podejmowania inicjatyw politycznych. W wystąpieniu na Uniwersytecie w Tromsø 29 kwietnia 2010 r. Støre mówił:

Norwegia powinna być gotowa, by formułować swą politykę, swoją strategię i swoją wizję z wyprzedzeniem, a nie z opóźnieniem. Nasz kraj – mały na liście krajów świata pod względem wielkości terytorium i liczby mieszkańców – jest duży na północy i duży we wszystkim, co ma związek z wybrzeżem, morzem i szelfem – ten kraj, Norwegia, powinien znajdować się na czele⁴⁵.

Ambicje polityczne formułowane są często bardzo konkretnie. W tymże wystąpieniu minister spraw zagranicznych Norwegii podkreślał: „Norwegia powinna przodować, prowadząc całościową, nowoczesną i zorientowaną na przyszłość politykę wobec Obszarów Północy – najlepszą pod względem wiedzy, najlepszą pod względem administracji, najlepszą pod względem rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego na północy”⁴⁶.

Obszary Północy są uznawane za „strategiczny i główny obszar działań norweskiego rządu”⁴⁷. Taka deklaracja znalazła się już w pierwszym dokumencie rządu Jensa Stoltenberga z 13 października 2005 r.⁴⁸ W części tego dokumentu zatytułowanej „Aktywna polityka na Obszarach Północy” zapisano: „Rząd uważa Obszary Północy za najważniejszy strategicznie obszar zaangażowania

⁴⁴ J. G. Støre, *Det meste er nord – Nordområdene og veien videre – et internasjonalt perspektiv*, Forelesning ved Universitetet i Tromsø, 29 kwietnia 2010.

⁴⁵ *Ibidem*. W tymże wykładzie J. G. Støre podkreślił jednocześnie, że po osiągnięciu porozumień granicznych z Danią i Grenlandią z 20 lutego 2006 r., Danią/Wyspami Owczymi i Islandią z 20 września 2006 r., Rosją w sprawie granicy w fiordzie Varanger z 11 lipca 2007 r. i Rosją z 15 września 2010 r. Norwegia, której obszar lądowy zajmuje 375 000 km² liczy po uwzględnieniu powierzchni szelfu kontynentalnego 2 660 000 km².

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget*, 10 lutego 2011.

⁴⁸ *Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005–09*, Soria Moria, 13 października 2005, s. 6, 7.

Norwegii w najbliższych latach⁴⁹. Rozwinięcie tej deklaracji nastąpiło w dokumencie z 1 grudnia 2006 r. pt. „Strategia rządu na Obszarach Północy”⁵⁰. Kolejne rozwinięcia i konkretyzacje tej strategii znalazły się w dokumencie „Nowy budulec na Północy – następny etap w strategii rządu na Obszarach Północy” z 12 marca 2009 r.⁵¹ Jonas Gahr Støre porównywał znaczenie tej strategii do odbudowy Norwegii po drugiej wojnie światowej, budowy państwa opiekuńczego i rozwinięcia przemysłu wydobywania ropy naftowej i gazu⁵².

Ta część polityki zagranicznej Norwegii, która odnosi się do realizacji interesów państwa na Obszarach Północy, cechuje się obecnością wielu różnego rodzaju wyzwań. Już sama sytuacja konieczności przeformułowania jej zasad może być uważana za szczególne wyzwanie na tle tradycji stabilności i ciągłości polityki. Nowość i odmiennność współczesnych uwarunkowań w tym obszarze polega na tym, że Norwegia po raz pierwszy w historii uzyskała znaczny stopień samodzielności (tj. niezależności od układu relacji narzucanego przez relacje między mocarstwami) w kształtowaniu polityki w tym obszarze. Støre, podsumowując kilka lat realizacji strategii rządowej na Obszarach Północy, mówił w kwietniu 2010 r. podczas wykładu na uniwersytecie w Tromsø: „Objęliśmy międzynarodowe przewodnictwo. *The High North* jest teraz kojarzony z Norwegią”⁵³, a w lutym 2011 r. w wystąpieniu przed parlamentem: „Tutaj sami jesteśmy głównym podmiotem”⁵⁴.

Ta samodzielność oznacza jednak, że Norwegia również samodzielnie i często w osamotnieniu będzie musiała układać się z partnerami silniejszymi, przede wszystkim z Rosją, a także Stanami Zjednoczonymi i Unią Europejską⁵⁵. Interesy żadnego z tych państw nie są zbieżne w tym obszarze z interesami Norwegii. W nowym układzie sił po 1989 r. Stany Zjednoczone i inni sojusznicy Norwegii niekoniecznie będą się powstrzymywać od naruszania jej interesów związanych

⁴⁹ *Ibidem*, s. 6.

⁵⁰ *Regjeringens nordområdestrategi*, Oslo/Tromsø, 1 grudnia 2006. Rząd J. Stoltenberga uwzględnił przy tym dokument przygotowany i przyjęty w poprzedniej kadencji parlamentu przez rząd K. M. Bondevika St. meld. nr 30 (2004–2005) *Muligheter og utfordringer i nord* (Możliwości i wyzwania na Północy).

⁵¹ *Nye byggesteiner i nord – Neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi*, Oslo/Tromsø, 12 marca 2009.

⁵² J. G. Støre, *Det meste er nord*.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Utenrikspolitisk redegjørelse*.

⁵⁵ Wyrazem angażowania się UE w problemy Arktyki jest raport Komisji UE z listopada 2008 r. Należy odnotować nie tylko fakt wystąpienia sprzeczności między interesami Norwegii a interesami UE. Jak słusznie wskazał rząd Norwegii, poszczególne grupy państw członków UE mogą mieć wzajemnie sprzeczne interesy na Obszarach Północy (St. meld. nr 15, s. 47, 48). Na ten temat zob. także: M. Łuszczuk, *Obszary arktyczne w działalności Unii Europejskiej*, „Nowa Europa. Przegląd Natoliński” 2010, nr 1, http://www.natolin.edu.pl/pdf/nowa_europa/NE9_Luszczuk.pdf, s. 167–169 (dostęp: 16.03.2011); zob. także: R. M. Czarny, *Dylematy energetyczne państw regionu nordyckiego*, Kielce 2009, s. 108 i n.

z wykorzystaniem zasobów naturalnych i surowcowych⁵⁶. Ta samodzielność nie oznacza zarazem, że wyzwania z zakresu bezpieczeństwa straciły na znaczeniu. „Obszary Północy będą w dalszym ciągu stanowiły główne wyzwanie – lub dokładniej, zbiór wyzwań i możliwości – w norweskiej polityce bezpieczeństwa”⁵⁷.

Podkreślenia wymaga fakt, że Norwegia deklaruje otwartość na współpracę z innymi państwami w tym obszarze. Rząd norweski deklarował w 2009 r.: „Wszystkie wymienione wyzwania mogą być najlepiej rozwiązywane w ramach współpracy międzynarodowej, a potrzeba takiej współpracy na Obszarach Północy jest duża”⁵⁸. A także:

W naszym interesie leży wzmacnianie, a nie hamowanie, rodzącego się międzynarodowego zainteresowania Obszarami Północy. Nie jest słuszne opisywanie tego wzrastającego zainteresowania Obszarami Północy jako wyścigu. Właśnie przez międzynarodową współpracę możemy osiągnąć najlepsze rezultaty na Północy⁵⁹.

W szczególności konstatowano, w odniesieniu do współpracy z Unią Europejską w obliczu jej rosnącego zainteresowania Obszarami Północy, że „Leży to również w interesie Norwegii jako część międzynarodowego powiązania regionu. Razem ze wzmocnionym zainteresowaniem instytucji UE i państw UE powstają nowe możliwości i wyzwania”⁶⁰.

Wśród partnerów w ramach tej współpracy na pierwszym miejscu wymienia się Rosję⁶¹. Jest rzeczą charakterystyczną, że współdziałanie Norwegii z Rosją stawia się za przykład owocnej współpracy regionalnej. Wskazuje się przy tym na sukces polityczny rządu norweskiego, jakim było przygotowanie porozumienia o granicy na Morzu Barentsa podpisanego 15 września 2010 r. w Murmańsku i ratyfikowanego przez norweski Storting 8 lutego 2011 r. Porozumienie to uznaje się za dowód istnienia wspólnych interesów Norwegii i Rosji. Jak mówił Støre: „Poprzez układ i współpracę w Arktyce z Rosją w ostatnich latach unaoczniliśmy wyraźnie, że nasze dwa kraje mają szereg wspólnych interesów w tym regionie. Jest to podstawa, na której chcemy dalej budować”⁶². Znaczenie tych współczesnych aktów politycznych jest w politycznej retoryce rządu norweskiego akcentowane przez odwołania do historii. W kwietniu 2010 r. Støre mówił między innymi: „Norwegia i Rosja, które żyły w pokoju od 1000 lat i które mają granicę lądową od 1826 r., mają teraz

⁵⁶ T. Nyhamar *Norske nasjonal*, s. 78.

⁵⁷ St. meld. nr 15, s. 46.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 44.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 46.

⁶⁰ *Ibidem*. Por.: M. Łukaszuk, *Obszary arktyczne*, s. 168.

⁶¹ Zob. na ten temat: R. M. Czarny, *Daleka Północ – High North źródłem konfliktów czy szansą XXI wieku?*, w: *Zachód w globalnej*, s. 28–30.

⁶² *Utenrikspolitisk redegjørelse*.

wreszcie granicę na morzu i szelfie. Czas na to. I słusznie można się z tego cieszyć!”⁶³. Porozumienia z Rosją dotyczą zresztą nie tylko granicy na morzu. Kraje podpisały w listopadzie 2010 r. porozumienie o „dowodach zamieszkiwania” w strefie przygranicznej z zamysłem rozszerzania zakresu współpracy przygranicznej między innymi o współpracę na rynku pracy⁶⁴.

Za wyzwanie dla polityki zagranicznej w tym regionie Norwegowie uznają konieczność sygnalizowania zainteresowania tym obszarem i gotowości obrony własnych interesów poprzez organizację ochrony wybrzeża (norw. *kystvakten*) oraz obecność militarną. Ostatnia kwestia jest szczególnym problemem. Tore Nyhamar sformułował ten problem następująco: „Polityczna funkcja siły militarnej jest wyzwaniem dla norweskiej polityki zagranicznej. Małe państwo Norwegia nie zwykło myśleć o siłach zbrojnych jako instrumencie polityki zagranicznej”⁶⁵. Wskazywano przy tym, że militarna obecność Rosji na tym obszarze osiągnęła najwyższy w perspektywie ostatnich dwudziestu lat poziom⁶⁶. Tym niemniej rząd Norwegii deklarował, że „Nie jest celową strategią poszukiwanie rozwiązań dla wielu wyzwań na Północy za pomocą środków militarnych”⁶⁷.

Znaczenie obszarów Północy w norweskiej polityce zagranicznej rośnie wraz ze wzrostem znaczenia rozwijającego się od przełomu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. sektora paliwowo-energetycznego w gospodarce norweskiej⁶⁸. W szczególności plany zagospodarowania zasobów naturalnych obszarów Dalekiej Północy stały się priorytetem koalicyjnych rządów Jensa Stoltenberga⁶⁹. Specyfikę norweskich interesów na Północy warunkuje w znacznym stopniu fakt, że znajdują się w sektorze energetycznym, który jest podstawowy. Z tego względu są to więc interesy podstawowe dla gospodarki norweskiej, a jednocześnie są związane z globalnym sektorem energetycznym i w ten sposób ze strategicznymi interesami mocarstw. Oznacza to, że grę interesów na Północy cechuje wysoki poziom powiązań z czynnikami egzogennymi, co z kolei oznacza wysoki poziom ekspozycji tego regionu na groźby destabilizacji politycznej i wojskowej.

⁶³ J. G. Støre, *Det meste er nord*. O znaczeniu przypisywanym temu wydarzeniu może świadczyć inna figura retoryczna wypowiedziana przez ministra spraw zagranicznych Norwegii przy tej samej okazji: „Bez granicy na morzu były minimalne możliwości współpracy. Kiedy pojawia się granica, to właściwie nie ma granic dla tych [dziedzin – A. K.], w których możemy współpracować”.

⁶⁴ *Utenrikspolitisk redegjørelse*.

⁶⁵ T. Nyhamar *Norske nasjonale*, s. 79.

⁶⁶ St. meld. nr 15, s. 46.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ Na ten temat zob. obszernie: R. M. Czarny, *Dylematy*.

⁶⁹ R. M. Czarny, *Dylematy*, s. 160. To strategiczne ukierunkowanie znalazło konkretyzację w szeregu dokumentów, między innymi w przedłożeniu Ministerstwa Ochrony Środowiska St. meld. nr 8 (2005–2006) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utefor Lofoten*.

Większość działań zaplanowanych w obydwu strategicznych dokumentach⁷⁰ określających kierunki polityki na Obszarach Północy już zrealizowano. Jonas Gahr Store podawał w lutym 2011 r., że było to 80%⁷¹. Ogólne nakłady na te działania zapisane w budżecie państwa na 2011 r. mają wynieść 1,2 miliarda koron norweskich⁷². Ale podkreśla się, że jest to dopiero „początek drogi”. Strategia opanowywania Obszarów Północy została rozpisana na wiele dziesięcioleci⁷³. Norwegowie zauważają rosnące zaangażowanie innych podmiotów (państw) w tym regionie, o czym świadczy opracowanie strategicznych dokumentów dotyczących tych obszarów przez USA i UE⁷⁴. Unia Europejska przedstawiła swój dokument o charakterze strategicznym w grudniu 2008 r., a Stany Zjednoczone taki dokument opublikowały w styczniu 2009 r.

Wnioski

Specyfika relacji Norwegii z otoczeniem międzynarodowym kształtujących się na początku XXI w. polega, jak się wydaje, przede wszystkim na wprowadzeniu do politycznego dyskursu kategorii „interesów narodowych Norwegii”. Tradycyjnie myślenie o polityce zagranicznej państwa oparte na tej kategorii podlegało daleko idącym (samo)ograniczeniom. W szczególności w okresie powojennym myślenie o realizacji „interesów narodowych Norwegii” było warunkowane geopolitycznymi okolicznościami bipolarnego układu sił na świecie. Zanik tego układu i jednocześnie coraz silniej ujawniające się działanie sił globalizacyjnych dały podstawy do głębokiej zmiany sposobu myślenia o relacjach Norwegii ze światem zewnętrznym ujmowanych od tej pory w kategoriach „norweskich interesów” wraz z nową definicją ich treści.

Innym elementem tej głębokiej reorientacji, który należy uznać za specyficzny, jest zdecydowany zwrot ku wzmocnieniu wewnątrzpaństwowej, społecznej legitymizacji działań w sferze polityki zagranicznej. W Norwegii te działania przyjmują postać szerokiej debaty publicznej cechującej się, co należy podkreślić, zaangażowanym uczestnictwem również środowisk naukowych.

Specyfika zmiany relacji Norwegii z jej otoczeniem międzynarodowym w warunkach globalizacji polega też na znajdowaniu takich obszarów i zakresów działań politycznych, które wzmocniają jej suwerenną podmiotowość i pozwalają kształtować tożsamość państwa przodującego, wskazującego etyczne standardy działania i torującego drogę międzynarodowej współpracy. Nowym przykładem takiego specjalnego obszaru aktywności politycznej (oprócz tradycyjnych,

⁷⁰ *Regjeringens nordområdestrategi*, Oslo/Tromsø, 1 grudnia 2006 oraz *Nye byggesteiner i nord – Neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi*, Oslo/Tromsø, 12 marca 2009.

⁷¹ *Utenrikspolitisk redegjørelse*.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ J. Stoltenberg, *Wstęp*, w: *Nye byggesteiner*, s. 3.

⁷⁴ *Ibidem*.

choćby pomocy państwom rozwijających się czy polityki na rzecz pokoju) są działania podejmowane przez Norwegię na Obszarach Północy.

Summary

NORWEGIAN INTERESTS ON THE GLOBAL LEVEL

The main question addressed in this contribution is in what way the notion of “Norwegian national interests” is applied today to Norway’s foreign policy. Defining these interests has become the main focus of the public debate in Norway after the collapse of the bipolar geopolitical order while Norway has gained a more independent position towards other actors in its international environment. Thus, the definition of what constitutes the “Norwegian national interests” has been altered giving way to new directions in national foreign policy making, and ways in which it is constructed. One of the most remarkable results of this redefinition is the strategic long-term plan in the High North area.